was 22–55 cm, and it was dated to the 17th–19th centuries, possibly earlier. The layer was heavily disturbed by later agricultural activity. The farmstead part of the manor at the foot of the hill remained until around 1910, and was later replaced by Soviet farm buildings. The upper stratigraphy was aggressively levelled: the late-19th- and 20th-century archaeological layers contained rubble and gravel, ranging from 17 to 57 cm thickness.

Of the foundations of the manor buildings, those of the great granary (or a barn) were found (Fig. 3) under the levelling layer at a depth of around 40 cm, and they date back to the 19th century. Some of the wooden outbuildings may have lacked stone foundations, and their locations are only indicated by the presence of postholes.

During the excavation, 245 artefacts and 8 special finds were catalogued, attributed to the 13th–20th centuries (Fig. 6). Notable finds include fragments of late-16th or early 17th-century green-glazed panel stove tiles decorated with a Moresque ornament (Fig. 7) and a rare sherd of a 16th-century Raeren pottery jug (Fig. 8).

Linas Girlevičius, Povilas Zaremba

Jonušo Radvilos rūmai Vilniuje

2022 m. rudenį pratęsti po ilgesnės pertraukos 2020 m. atnaujinti (*ATL 2020 metais*, 2021, p. 283–292) archeologiniai tyrimai Vilniaus Jonušo Radvilos rūmų pastatų komplekso (UK752) teritorijoje Vilniuje, Vilniaus g. 24. Ruošiamasi rekonstruoti J. Radvilos rūmus, išryškinant neišlikusias rūmų dalis, moderniomis priemonėmis atkartojant buvusį rūmų pavidalą. Projektuotojams norint įgyvendinti šį siekį buvo svarbu žinoti tikrąsias rūmų neišlikusių paviljonų vietas, todėl vienas pagrindinių 2022 m. vykusių žvalgomųjų tyrimų tikslų buvo identifikuoti J. Radvilos rūmų neišlikusių paviljonų liekanų kampų tikslias vietas, nustatyti tų liekanų parametrus. Taip pat siekta nustatyti,

1 pav. Situacijos planas: 1 – nuogrinda su lataku; 2 – mūras; 3 – 2022 m. tirti šurfai; 4 – kultūros vertybių registro objektų ribos. L. Gudonio brėž.

Fig. 1. Area plan: 1 – stone-paved drainage gully; 2 – masonry structures; 3 – test pits excavated in 2022; 4 – boundary of the protected cultural heritage site.

2 pav. Šurfe 1 atkastas rūmų centrinio paviljono ŠR kampas ir akmenų atgrinda su lataku iš PR. L. Gudonio nuotr.

Fig. 2. NE corner of the central pavilion and a stone-paved drainage gully in test pit 1, viewed from the SE.

ar konkrečioje kiemo dalyje, plote, kuriame 1990 m. buvo atlikti detalieji tyrimai, yra galimybė įrengti paviršinio vandens surinkimo įrenginius – infiltracines talpas.

Archeologinių tyrimų projekte buvo numatyta projektuotojams svarbiose vietose, taip pat ir tose sklypo dalyse, kur jau anksčiau, 1990 m., buvo atlikti archeologiniai tyrimai, ištirti aštuonis 3x3 m dydžio šurfus. Vis dėlto, vykstant tyrimams, jų koncepcija šiek tiek pakito – šurfuose 1–4 aptikus rūmų centrinio paviljono liekanų kampus, archeologinių tyrimų užsakovo pageidavimu siekta aptikti ir rūmų jungiamojo (antrojo R) korpuso, buvusio tarp centrinio ir neišlikusio PR paviljono, liekanas. Tuo tikslu šurfai 2 ir 3 buvo praplėsti atitinkamai V–PV ir R–ŠR kryptimis. Taip šurfas 2 tapo iki 6,4 m ilgio, o šurfas 3–5,7 m ilgio. Vykstant tyrimams taip pat, siekiant geriau atidengti mūrus, teko R–ŠR kryptimi padidinti šurfą 4, jis tapo 3,8 m ilgio (1 pav.). Tyrimų metu pavyko nustatyti tikslius ar beveik tikslius paviljono parametrus. Nustatyta, kad šio statinio Š siena buvo 17,85 m, R – 17,56 m, P – 18 m, V – 18,05 m ilgio. Mūrinės centrinio paviljono liekanų konstrukcijos atidengtos 0,45–2 m gylyje, aukščiausiai –

3 pav. Kultūrinio sluoksnio pjūvis, įgilinti objektai įžemyje šurfe 5 iš ŠV. L. Gudonio nuotr.

Fig. 3. Cross section of the archaeological layers and features cut into sterile soil in test pit 5, viewed from the NW.

šurfe 1. Prie centrinio paviljono P dalies mūrinių konstrukcijų prišlietų jungiamojo korpuso liekanų nepavyko aptikti nei šurfuose 2 ir 3, nei šurfe 5. Šurfe 1, prie buv. sporto maniežo (anks-

čiau – elektros lempučių fabriko) pastato V sienos, aptiktas akmenų grindinio (atgrindos) fragmentas su iš akmenų formuotu lataku (2 pav.). Rūmų centrinį ir PR paviljonus jungusio korpuso liekanų nutarta ieškoti tiriant šurfą 5, kuris lyginant su projektu buvo patrauktas Š kryptimi. Šiame šurfe mūrinių konstrukcijų nerasta, bet jame aptiktas ištirtas nesuardytas kultūrinis, archeologinis sluoksnis, pasiektas smėlio įžemis (3 pav.). Nustatyta, kad sodriai geltonos spalvos smėlio įžemis šiame šurfe slūgso 1,7–1,8 m gylyje. Ankstyviausi kultūrinio sluoksnio horizontai yra beveik be radinių, jie datuojami atsižvelgiant į ankstesnių tyrimų rezultatus XV a. Aukščiau buvęs archeologinio sluoksnio horizontas pagal negausius metalinius radinius (žiedas, saga, kulka) datuotas XVII a.

Šurfe 6 ieškota rūmų PV paviljono liekanų. Šurfas tirtas visiškai šalia masyvių, iki 3–4 m gylio įgilintų šilumos tinklų statinių, todėl tikimybė aptikti mūrų liekanas buvo nedidelė. Ir iš tikrųjų nei archeologinio sluoksnio, nei mūrų ar jų fragmentų neaptikta. Tirtas permaišytos struktūros gruntas su griuvenų (vyravo XVII a. I puse datuojamos degto molio plytos su išilginėmis braukomis ir tokių plytų duženos, kalkių skiedinio gabaliukai) priemaiša. 2–2,5 m gylyje šurfo V dalyje pasiektas smėlio įžemis. Dėl perkasto grunto ir greta esančių inžinerinių tinklų giliau nei 2,5 m nebebuvo gilinamasi, o šurfo tyrimai baigti.

Planuojamų įrengti infiltracinių talpų vietoje taip pat pradėtas tirti 3x3 m dydžio šurfas 7. Visiškai negiliai nuo žemės paviršiaus, 20–30 cm gylyje, atkastos mūrinių konstrukcijų viršutinės dalys. Šie mūrai buvo aptikti ir 1990 m., dabar architektūros eksperto R. Zilinsko datuoti XVIII a., išskiriant bent du mūrinės statybos etapus. Mūrinės konstrukcijos užėmė beveik visą šurfo plotą, jų ardyti nenustačius paveldosauginės vertės negalima, todėl šioje vietoje nebūtų buvę galimybės įrengti planuojamus inžinerinius statinius. Atsižvelgiant į tai, kad didesnės apimties tyrimai būtų atliekami jau anksčiau tirtame plote, šurfą nutarta praplėsti V kryptimi. Šurfas tapo 6,75–6,9 m ilgio ir 3 m pločio. Šurfo V dalyje beveik visame tūryje iki įžemio paviršiaus lygio kasti suardyti grunto sluoksniai, nedideli nesuardyto archeologinio sluoksnio fragmentai buvo išlikę tik prie mūrų, o 2–2,2 m gylyje pasiektame smėlio įžemyje surasti ankstesnių tyrimų metu neištirti įgilinti objektai. Prie pamatų tikriausiai tirtos keliais lygiais suformuotos aslos, buvusios virš įgilinto objekto, liekanos, į smėlio įžemį įgilinti objektai – veikiausiai yra sunykusių medinių konstrukcijų liekanos. Tiksliai archeologinį sluoksnį datuojančių radinių šurfe 7 nerasta. Baigus tyrimą konstatuota, kad infiltracines talpas yra galimybė įrengti visiškai ištirtoje šurfo 7 V dalyje.

Iš viso 2022 m. sklype Vilniaus g. 24 atliekant žvalgomuosius tyrimus buvo ištirti 7 įvairaus dydžio (šurfas 1 – 9,74 m^2, šurfas 2 – 20,5 m^2, šurfas 3 – 15,9 m^2, šurfas 4 – 12,65 m^2, šurfas 5 – 9,28 m^2, šurfas 6 – 4,93 m^2, šurfas 7 – 21,75 m^2) šurfai, iš viso tirtas 94,75 m^2 plotas. Archeologinių tyrimų metu tiksliai lokalizuotos Jonušo Radvilos centrinio paviljono liekanos, nustatyta, kad šis buvo artimo kvadratui plano, apie 18x18 m dydžio. Vis dėlto šių rūmų PV paviljono ir jungiamojo antrojo R korpuso liekanų neaptikta. Nustatyta, kad šurfo 7 vietoje yra išlikusios XVIII a. bent dviem etapais statytos mūrinės konstrukcijos. Šį šurfą praplėtus, atkastas ankstesnių tyrimų metu suardytas kultūrinis sluoksnis, tirtas nedidelis fragmentas XV–XVIII a. datuojamo archeologinio sluoksnio ir anksčiau vykusių tyrimų metu likę neištirti, XV–XVII a. datuojami į įžemį įgilinti objektai. Kultūrinis sluoksnis neperkastose, neįgilintų objektų vietose šurfuose 2, 5 ir 7 yra

1,7–2,2 m storio, ankstyviausias jo horizontas, remiantis ankstesnių tyrimų duomenimis, datuojamas XV a.

Janusz Radvila Palace in Vilnius

In autumn 2022, archaeological excavation continued in the territory of the Janusz Radvila Palace in Vilnius, located at 24 Vilniaus St. The palace, built in the mid-17th century and badly damaged during the Moscow War, is located in the W part of the Old Town, beyond the city's defensive wall. The objectives of the exploratory excavation carried out in 2022 were to identify the exact locations of the corners of the remains of the pavilions of the Radvila Palace and to determine the parameters of those remains. To that end, archaeologists had already excavated test pits as early as the end of the 20th century. Seven test pits of different sizes were investigated (Fig. 1), covering a total area of 94.75 m^2. The excavation managed to precisely locate the remains of the central pavilion of J. Radvila (Fig. 2), the shape of which was nearly square, approximately 18 x 18 m in size. No remains of the SW pavilion or of the connecting second E wing were found. Test pit 7 was found to contain 18th-century masonry structures, built in at least two phases.

The extension of this test pit allowed the excavation of deposits disturbed during previous excavations, the investigation of a small segment of an archaeological layer dating to the 15th–18th centuries, and the investigation of features cut into the sterile soil and dating to the 15th–17th centuries. These features were left unexcavated in previous years.

The archaeological layer in test pits 2, 5 and 7, in the freshly exposed areas free of features, was 1.7–2.2 m thick (Fig. 3), with the earliest level dating back to the 15th century based on the data of previous studies.

Arūnas Kalėjus, Evelina Mačiokaitė, Tautvydas Bajarūnas

Prienų dvarvietė

2022 m. Prienų dvarvietės, vadinamos Butlerio pilimi (UK 5504), teritorijoje (Prienai) vykdyti žvalgomieji tyrimai. Kranto, Pilies, Sodų gatvėse projektuotų inžinerinių trasų vietose, kurios pateko ir į Prienų parko ir vandens malūno liekanų komplekso (UK 465) teritoriją, ištirta 13 1x1 m ir vienas 1,5x1 m dydžio šurfai, iš viso 14,5 m^2 plotas (1 pav.). Žemaitės g. 7A sklype prieš tiesiant dujotiekio trasą ištirti du 1,5x1,5 m dydžio šurfai (4,5 m^2).

Manoma, kad Prienai galėjo įsikurti dar XV a. pabaigoje, beveik vienu metu su kitomis ankstyviausiomis Nemuno kairiojo kranto gyvenvietėmis. Rašytiniuose šaltiniuose miestas pirmą kartą paminėtas 1502 m. kaip mažas Birštono apylinkių dvarelis, kurį didysis kunigaikštis Aleksandras padovanojo Mykolui Glinskiui (Miškinis A. *Lietuvos urbanistikos paveldas ir jo vertybės*, t. 1: *Užnemunės miestai ir miesteliai.* Vilnius, 1999, p. 426). 1579 m. Prienų dvaras perduotas valdyti Gabrieliui Bekešui. Tuo metu Prienai pirmą kartą pavadinti miestu. 1580–1599 m. Prienai dažnai minimi kaip Bekešų valda. 1616 m. Prienų valdytoju tapo Steponas Pacas, o tarp 1640 m. ir 1647 m. jie atiteko Gotardui Vilhelmui Butleriui. Kartu su ATR valdovo sūnumi Jonu Kazimieru 1638–1640 m. jis išbuvo nelaisvėje Prancūzijos Cistersono pilyje. Grįžęs iš nelaisvės Gotardas Butleris įsikūrė Prienuose, kur 1654–1661 m. pastatė panašią, bet kiek mažesnę šios mūrinės pilies versiją (Miškinis A. *Lietuvos urbanistikos paveldas ir jo vertybės*, t. 1: *Užnemunės miestai ir miesteliai.* Vilnius, 1999, p. 426–427). XVII a. II pusėje Prienų seniūniją tebevaldė Butlerių šeima – 1676 m. mirus Gotardui, valda atiteko